

**СЭЛЭНГЭ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

II баг, Цагаан эрэг, Сүхбаатар сум,
Сэлэнгэ аймаг, 43081
Утас/Факс: (976)-7036-3040
Цахим шуудан: Selenge@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

**ХУШААТ СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
АРДЧИЛСАН НАМД**

2024.08.07 № ГНАГ-2024/15-УТА-НА-33
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4-т заасан төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Хушаат сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хушаат сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь 2024 оны аймаг, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Тулгуур зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-6:2020 Нийцлийн аудитын зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-8:2020 Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн

018021015

тухай хууль, холбогдох бусад байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгосон.

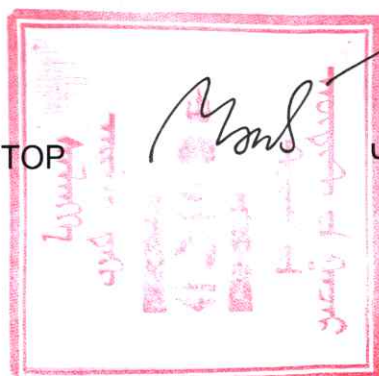
Дүгнэлт

Ардчилсан намын Хушаат сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Хушаат сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр (.....⁷..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хушаат сумын Сонгуулийн хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ч.ЭНХТУЯА

ХУШААТ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД АРДЧИЛСАН НАМААС ДЭВШҮҮЛЖ БУЙ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

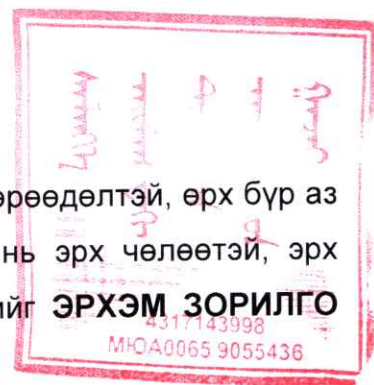

ӨРХИЙГ ДЭМЖСЭН-ӨСӨЛТИЙН БОДЛОГО

2024 он

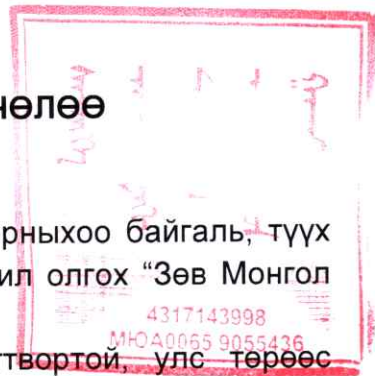
УРИА: ӨРХИЙН ӨСӨЛТӨӨС ХУШААТЫН ХӨГЖИЛ

Сэлэнгэ аймгийн Хушаат сумын иргэн бүрийг хүсэл мөрөөдөлтэй, өрх бүр аз жаргалтай амьдрах хөгжлийн боломжийг дэмжсэн, иргэд нь эрх чөлөөтэй, эрх тэгш, хариуцлагатай, ардчилсан Монгол Улсаа хөгжүүлэхийг **ЭРХЭМ ЗОРИЛГО** болгож:

1. Монгол хүний эрх, эрх чөлөө, бие даасан байдлыг хангах, хувь хүний эрх чөлөө;
2. Хувийн өмч, өрсөлдөөнт зах зээл, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, хуулийн засаглал;
3. Үндэсний өв уламжлал, түүх соёлоо дээдлэн үнэт зүйлээ болгон тунхагласан **АРДЧИЛСАН НАМЫН СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХУШААТ СУМЫН ХОРОО 2024-2028 оны ХУШААТ СУМЫН ИТХ-ын сонгуульд оролцох "ӨРХИЙГ ДЭМЖСЭН – ӨСӨЛТИЙН БОДЛОГО"** мөрийн хөтөлбөрөө Та бүхэндээ толилуулж байна.

НЭГ. ХУВЬ ХҮН, НИЙГМИЙН ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. Өрсөлдөх чадвартай боловсрол

- 1.1.1 Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Сургууль, цэцэрлэгийн удирдлагыг мэргэшсэн тогтвортой, улс төрөөс хараат бус ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх талаар хамтарч ажиллана.
- 1.1.3 Иргэний боловсролыг сайжруулах чиглэлээр ажиллаж байгаа төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 1.1.4 Иргэдийн цахим орчны талаар мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалт, сурталчилгаа, үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

1.2. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ

- 1.2.1 Ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг дараалалгүй үзүүлэх тал дээр сумын эрүүл мэндийн төвтэй хамтран ажиллана.
- 1.2.2 Сумын эрүүл мэндийн байгууллагын тусламж үйлчилгээг түргэн шуурхай, чанартай, хүртээмжтэй, ил тод, ёс зүйтэй, иргэддээ ээлтэй болгоно.
- 1.2.3 Иргэдийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд жил бүр хамруулах ажлыг зохион байгуулна.
- 1.2.4 Эмнэлгийн түргэн тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалтыг шинэчлэн материаллаг баазыг бэхжүүлж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, шуурхай байдлыг оновчтой зохион байгуулж, үр дүнг тооцдог болгоно.
- 1.2.5 Тэтгэвэр тогтоолгосон ахмад эмч, сувилагч нарыг эрүүл мэндийн байгууллагад зөвлөхөөр ажиллуулах боломжийг бүрдүүлж, бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 1.2.6 Эмийн хэрэглээ, эрүүл аюулгүй байдлын хяналтыг сайжруулахад холбогдох байгууллагатай хамтран ажиллана.
- 1.2.7 Нарийн мэргэжлийн эмч, эмнэлгийн ажилтнуудыг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл бололцоогоор хангаж ажиллана.

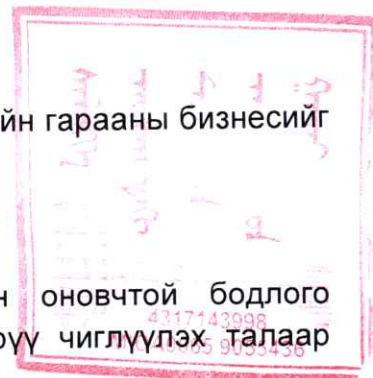
1.3. Хүн амын өсөлт, хөгжил

- 1.3.1. Сумын төвд хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.3.2. Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.3.3. Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжиж гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсролыг дээшлүүлж, өрх толгойлсон эх /ганц бие эцэг/, хүүхдийг эрсдэлээс хамгаалах нөхцөлийг сайжруулна.

1.4. Ажлын байр хөдөлмөр эрхлэлт

- 1.4.1. Сумын малчид болон мал бүхий иргэдийг хоршоонд бүртгүүлж, хамтарч ажиллахыг бодлогоор дэмжинэ.

- 1.4.2. Өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгч зорилтот бүлгийн иргэдийн гарааны бизнесийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

1.5. Нийгмийн хамгаалал

- 1.5.1. Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлэх талаар холбогдох байгууллагатай хамтран ажиллана.
- 1.5.2. Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөжүүлж, сайн дурын даатгуулагчдын тоог нэмэгдүүлнэ.

1.6. Соёл, урлаг, спорт

- 1.6.1 Археологийн болон түүх соёлын дурсгалт газрын бүртгэл, хамгаалалтыг сайжруулна.
- 1.6.2 Хушаат сумын иргэд олон улсын хэмжээний арга хэмжээ, фестиваль, уралдаан, тэмцээнд оролцохыг бодлогоор дэмжиж, хамтран ажиллана.
- 1.6.3 Эрүүл, идэвхтэй аж төрөх талаар сургалт, сурталчилгааг сайжруулж, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.6.4 Сумын хүүхэд залуучуудыг чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх, спортоор хичээллэх боломжийг бүрдүүлэх талаар холбогдох байгууллагатай хамтарч ажиллана.

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

2.1. Хямралыг боломж, боломжийг өсөлт

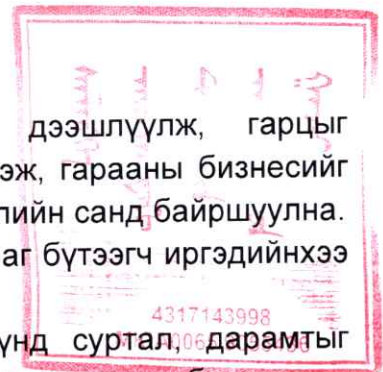
- 2.1.1 Хушаат сумын хэмжээнд “Танаас худалдан авъя” хөдөлгөөнийг өрнүүлж, жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг дэмжинэ.
- 2.1.2 Үр тариа, төмс хүнсний ногоо, мах махан бүтээгдэхүүн, жимс жимсгэнэ, зөгийн бал зэрэг бүтээгдэхүүнүүдийг зах зээлд борлуулах иргэдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 2.1.3 Өвөлжилтэд онцгой анхаарч өвс тэжээлийн хомсдолоос сэргийлэх, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх бодлого баримтлан ажиллана.
- 2.1.4 Эрүүл мэнд, боловсролын байгууллагуудын тогтвортой ажиллах нөхцөл боломжийг хангаж ажиллана.

2.2. Өсөлтийн бодлого

- 2.2.1 Сумандаа засаглалын зөв механизмыг бүрдүүлж, мөчлөг дагасан сонгуулийн бодлогоос татгалзаж хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг сайжруулж, төрийн албаны мерит зарчмыг баримтална.
- 2.2.2 Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд ажиллах хүчийг нэмэгдүүлэх, ядуурлыг бууруулах, ажлын байр бий болгох бүтээн байгуулалт, бизнесийн төслүүдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

2.3. Жижиг дунд бизнес, бизнесийн дархлаа

- 2.3.1 Жижиг дунд бизнесийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, гарцыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай мэдээллийн сан үүсгэж, гарааны бизнесийг бодлогоор дэмжин, бүтээгдэхүүн үйлчилгээг мэдээллийн санд байршуулна.
- 2.3.2 Төрийн албанаас бизнесийн салбарт шилжсэн баялаг бүтээгч иргэдийнхээ бизнес эрхлэлтийг бүх талаар дэмжинэ.
- 2.3.3 Төрийн зүгээс бизнес эрхлэгчдэд үзүүлж буй хүнд суртал, дарамтыг арилгаж, татвар төлөгч аж ахуй нэгжүүддээ үйлчилдэг, зөвлөдөг болгоно.

2.4. Төсөв, санхүү, татварын бодлого

- 2.4.1 Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн хүрээнд сумын төсвийн алдагдлыг багасгах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 2.4.2 Түрээсийн орон сууц барьж, ашиглалтад оруулсан аж ахуйн нэгж, иргэнийг байгалийн түгээмэл тархацтай ашигт малтмал, ус ашигласны төлбөрөөс хөнгөлөх асуудлыг судалж, шийдвэрлүүлнэ.
- 2.4.3 Хушаат сумын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа гаднын аж ахуй нэгжүүдийн орлогын албан татварыг орон нутгийн төсөвт оруулах ажлыг холбогдох байгууллагад уламжилж шийдвэрлүүлэх арга хэмжээ авна.

2.5. Хөдөлмөрийн зах зээл

- 2.5.1 Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх замаар ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.5.2 Хушаат суманд дотоод гадаадын жуулчид хүлээн авах хүчин чадлыг өсгөж, аялал жуулчлалын салбарт ажиллагсдын тоог нэмэгдүүлэн аялал жуулчлал дагасан үйлчилгээний тоо, хэмжээг нэмэгдүүлэх тал дээр бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 2.5.3 Хушаат сумын иргэн мэргэжилтэй ажиллах хүчин, боловсрол олгох их, дээд, дунд мэргэжлийн сургууль төгсөгчдийг үе шаттайгаар ажлын байраар хангах талаар тус суманд ажилладаг төрийн болон хувийн өмчийн аж ахуйн нэгж, бусад байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.6. Төрөлжилтийн бодлого

2.6.1. Үйлдвэрлэл

- 2.6.1.1 Зах зээлд өрсөлдөх чадвар бүхий түүхий эд, хүнсний бүтээгдэхүүнийг боловсруулах үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд бодлогоор дэмжлэг ажиллана.
- 2.6.1.2 Орон нутагтаа стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүний хангамжийг нэмэгдүүлэх хувийн хэвшлийн үйлдвэрлэлийн санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.6.1.3 Хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх, борлуулалтын сүлжээ бий болгох чиглэлээр Солонгос, Япон зэрэг өндөр хөгжилтэй орнуудын туршлагыг орон нутагтаа нутагшуулах ажлыг зохион байгуулна.
- 2.6.1.4 Бүх нийтийн хүнсний боловсролыг дээшлүүлэх, хоол хүнс, шим тэжээлийн чанар, аюулгүй байдлыг эрүүл амьдралын зан үйл, хэвшилтэй нягт уялдуулах чиглэлээр аймгийн хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

2.6.1.5 Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

2.6.2. Дэд бүтэц, барилга

2.6.2.1. Хушаат сумын төвөөс Дархан-Сэлэнгийн төв замд холбогдох 20.8 км урттай хатуу хучилттай засмал зам бариулах санхүүжилтийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх санал хүргүүлж, шийдвэрлүүлэх бодлого баримтална.

2.6.2.2. Хушаат сумын нутаг дэвсгэр дээрх авто замын болон аялал жуулчлалын зориулалттай танилцуулга гарган маршрутыг тогтоон баталгаажуулна.

2.6.2.3. Шинэ суурьшлын бүс болон сумын төвийн шинэчлэлийн хүрээнд инженерийн шугам сүлжээ, дэд бүтэцтэй барилга байгууламжийг барих ажлыг улсын болон аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлэх санал хүргүүлж, хэрэгжүүлнэ.

2.6.3. Аялал жуулчлал

2.6.3.1 Спортын, эрүүл мэндийн, эко-туризм, ургамал, амьтан судлал, түүх соёлын дурсгалт газруудын судалгаа шинжилгээ экстрим /адал явдалт/ аялал зэрэг аялал жуулчлалын төрөл хэлбэрүүдийг бодлогоор дэмжинэ.

2.6.3.2 Орон нутгийн иргэдийн амьдралд сайнаар нөлөөлөх, жуулчдад чанартай үйлчилгээ үзүүлэх аялал жуулчлалын дэд бүтэцэд хийх гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг дэмжин морин болон усан аяллын шинэ маршрут бий болгон хөгжүүлнэ.

2.6.3.3 Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилга хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.

2.6.4. Технологи, мэдээлэл, харилцаа

2.6.4.1 Айл өрхийн хаягжилтыг сайжруулан шуудан хүргэлтийн системийг боловсронгуй болгож түгээлтийг нэмэгдүүлнэ.

2.6.4.2 Багш нар болон төрийн бусад албан хаагчдыг цахим боловсролын ур чадвар сайжруулах хөтөлбөрт асуудлыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

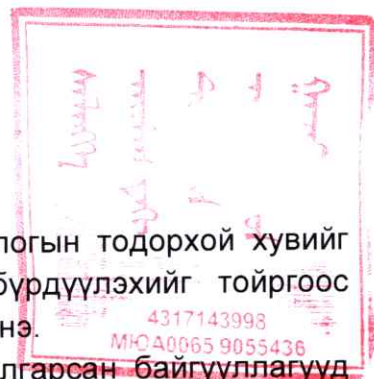
2.6.5. Эрчим хүч

2.6.5.1 Хушаат сумын дулааны шугам сүлжээг шинэчилж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

2.6.5.2 Рашаант хорооллыг эрчим хүчний найдвартай эх үүсвэрт холбох хувийн хэвшлийн байгууллагын төслийг бодлогоор дэмжиж хамтарч ажиллана.

2.6.5.3 Шинэ зууны малчин хөтөлбөр хэрэгжүүлж малчин өрхүүдийг хүчин чадал өндөртэй цахилгаан хэрэгсэл ашиглах боломжоор хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

3.1. Орон нутгийн хөгжил

- 3.1.1 Байгалийн баялгаас улсын төсөвт орж байгаа орлогын тодорхой хувийг орон нутагт нь шууд хуваарилдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг тойргоос сонгогдсон УИХ-ын гишүүдэд уламжилж, шийдвэрлэнэ.
- 3.1.2 Суманд хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөр, тендерт шалгарсан байгууллагууд тухайн орон нутгаас ажиллах хүч авч ажиллуулах боломж, нөхцөлийг бүрүүлэх талаар хамтарч ажиллана.
- 3.1.3 Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх төслүүдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 3.1.4 Мал аж ахуй, газар тариалан, гахай, тахиа, зөгий, загасны аж ахуйд суурилсан орон нутгийн онцлог шинэ брэнд бүтээгдэхүүний бизнес загварыг хөгжүүлнэ.
- 3.1.5 Төмс, хүнсний ногоо тариалагчдыг хүлэмжээр хангаж, иргэдийн орлого, мөнгөн урсгалыг нэмэгдүүлэх ажлыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 3.1.6 Сумын шинэчлэлийг "ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООТОЙ ШИНЭ СУМ" төслийн хүрээнд ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн сууриныг хөгжүүлэхэд чиглэсэн төслүүдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

3.2. Бэлчээр ашиглалт

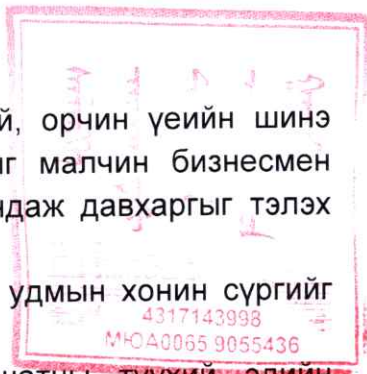
- 3.2.1 Малчдыг бүлэг, хэсгийн зохион байгуулалтад оруулж, бэлчээрийг гэрээгээр ашиглуулах хэлбэрээр бэлчээрт малын даацыг тохируулан бэлчээрийн ургамлын сэргэх чадавхад суурилсан менежментийг сайжруулах бодлого баримтална.
- 3.2.2 Сумын хэмжээнд ашиглагдаагүй, ашиглалт багатай бэлчээрийн нөөцийг тогтоож дэд бүтэц, усан хангамжийн асуудлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэнэ.
- 3.2.3 Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг хөгжүүлнэ.

3.3. Газар тариалан

- 3.3.1. Өндөр ашиг шимт, эрчимжсэн мал аж ахуйг газар тариалантай хослуулан хөгжүүлнэ.
- 3.3.2. Мал амьтны тэжээлийн үйлдвэрлэлийг бий болгох хувийн хувийн хэвшлийн санал, санаачилгыг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.3.3. Хот суурин газрын хүн амыг шинэ ургацын ногоогоор жилийн турш хангах зорилт тавьж, өвлийн хүлэмжийн аж ахуйг бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 3.3.4. Жимс, жимсгэнийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж чанартай, эко бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, сумын брэнд бүтээгдэхүүн бий болгох бодлого хэрэгжүүлнэ.

3.4. Мал аж ахуй

- 3.4.1. Мал аж ахуйн салбарыг эдийн засгийн үр ашигтай, орчин үеийн шинэ технологи, инновацад суурилж хөгжүүлэн, малчдыг малчин бизнесмен болгох замаар тогтвортой орлого бүхий хүчтэй дундаж давхаргыг тэлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 3.4.2. Казахын цагаан толгойт үүлдрийн үхэр сүрэг, Баяд удмын хонин сүргийг Хушаат сумын брэнд бүтээгдэхүүн болгон хөгжүүлнэ.
- 3.4.3. Арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордлогын цэгт бэлтгэн өндөр түвшний технологийн үйлдвэрт эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж буй аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжиж, хамтран ажиллана.
- 3.4.4. Малаас гарч буй түүхий эд болон арьс шир дайвар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ. ХАРИУЦЛАГАТАЙ ХУШААТЧУУД

- 4.1 Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан тушаалтны ёс зүй, зан харилцаанд тавих олон нийтийн хяналтыг сайжруулна.
- 4.2 Малын хулгайгаас сэргийлэх, цахимаар хянах нөхцөлийг бүрдүүлэх санал, санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- 4.3 Иргэд гарын үсэг цуглуулж, тодорхой асуудлыг хөндөж дэвшүүлсэн тохиолдолд сумын ИТХ шууд авч хэлэлцэх боломжийг бий болгоно.
- 4.4 Төрийн байгууллага, удирдах албан тушаалтан жил бүр иргэдэд нээлттэй, ил тод ажлын тайлангийн сонсгол хийдэг ажлыг тогтмолжуулна.
- 4.5 Иргэддээ итгэж, анхан шатны нэгж дээрээ асуудлаа шийдвэрлэх зарчимд тулгуурласан нутгийн удирдлагыг бэхжүүлнэ.
- 4.6 Төсвийн зарцуулалтад тавих иргэний болон хөндлөнгийн хяналтыг нэмэгдүүлж, Захиргааны ерөнхий хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Нийтийн сонсголын тухай хуулиудад туссан иргэний оролцоо, хяналтын боломжуудыг бодитоор хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
- 4.7 Төрөөс зохион байгуулах аливаа төсөл, тендерийн сонгон шалгаруулалтыг авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид, олон нийтийн оролцоотой ил тод нээлттэй, иргэдийн хяналтын системийг бий болгоно.

ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН ХУШААТЧУУД

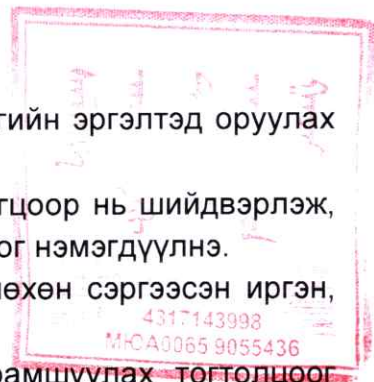
- 5.1 Соёлын биет болон биет бус өвийг сумын баялагт тооцож, холбогдох байгууллагуудад бүртгүүлэх ажлыг зохион байгуулж, үрэгдэж гэмтэх, гадагш алдагдахаас хамгаална.
- 5.2 Иргэн бүрийн аюулгүй байдлаа хангахад хэрэгтэй мэдлэг мэдээллийг нийгэмд түгээж, иргэдийн оролцоог дэмжинэ.

ЗУРГАА. ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

- 6.1 Бэлчээрийн ургамлын сэргэх чадавхад суурилсан менежментийг нэвтрүүлж, цөлжилттэй тэмцэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ.
- 6.2 Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн

байгууллагаар гүйцэтгүүлэх, хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зэрэг үйл ажиллагааг шат дараатай авч хэрэгжүүлнэ.

- 6.3 Ойжуулах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэж, шинэ технологи нэвтрүүлж, хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 6.4 Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 6.5 Орчноо ногооруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах ~~тогтолцоог~~ бүрдүүлж айл өрх бүрийг жимс жимсгэнийн бут тариалахыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ХУШААТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ХОРОО